

Fyra skäl för att säga nej till entreprenader

Lena Lundgren

Bibliotek på entreprenad – igen

BiS gjorde 2007, då frågan förra gången var aktuell i debatten, en sammanställning av bibliotek med alternativa driftsformer (se BiS hemsida www.foreningenbis.org). Nitton bibliotek drevs då på entreprenad i olika former, de flesta av föreningar för att de små biblioteken annars hotades av nedläggning. Några mera regelrätta entreprenader fanns också i Västerås (Tillberga) och Hällefors och Lingshems bibliotek i Linköping var ett väldokumenterat men förvånansvärt okänt exempel, som faktiskt pågick i tio år.

Svensk Biblioteksforening har nyligen publicerat en rapport om bibliotek på entreprenad. (Den är visserligen i skrivande stund inte behandlad i föreningens styrelse.) Där återopas BiS kartläggning och SB har gjort en viss uppföljning genom att ringa de flesta länsbiblioteken. SB drar slutsatsen att läget troligen är i stort sett detsamma som 2007 men resultatet är dock inte så säkert att SB vill redovisa det. Det är förvånande och beklagligt att SB med sina stora resurser inte har tagit tillfället i akt att göra en ny ordentlig kartläggning av nuläget och redovisa den och vilka planer som finns i kommunerna! En sådan skulle dokumentera utvecklingen och ge den aktuella debatten ett säkrare faktaunderlag.

I dagens debatt framförs ofta att det inte spelar någon roll om biblioteken drivs av privata entreprenörer på kommunalt uppdrag eller av kommunen själv och det är en uppfattning som stöds av författarna till SB:s rapport och av DIK (enligt artikel i Svenska Dagbladet 2010-12-21). Ofta görs jämförelser med skolan och vården, där privat drift blir allt vanligare, och frågan ställs varför biblioteken skulle vara så speciella, att de skulle särbehandlas i denna samhällspolitiska utveckling.

I BiS har vi alltid varit emot folkbibliotek på entreprenad därför att vi ser flera sakliga skäl till att biblioteken ska vara kvar i kommunal drift:

- 1) De offentliga biblioteken bildar ett nätverk som de med andra driftsformer ställer sig utanför. Det finns ingen skyldighet för andra bibliotek att samverka med de offentligt drivna. Redan för hundra år sedan talade man om "det svenska sambiblioteket", vilket innebar (och innebär) att forsknings- och folkbibliotek genom att fördela ansvar och arbete mellan sig kan erbjuda bästa

möjliga verksamhet och utnyttja resurserna på bästa sätt. Bibliotekens samverkan är nödvändig utifrån ett demokratiskt perspektiv. Den ger alla samma tillgång till biblioteksresurserna och människor som bor i mindre tätbefolkade områden och distansstuderande är exempelvis grupper som har stor nytta av samarbetet. Intern konkurrens mellan biblioteken i kommunerna försvårar ett sådant samarbete. Alla vill hålla på sitt och sina medier.

- 2) Folkbiblioteken har en stor uppgift utöver att låna ut medier, hjälpa till med informationssökning och fungera som en mötesplats i samhället. Den mycket viktiga uppgiften innebär att bistå personer med läshinder av olika slag, inte minst språkliga, både med medier och praktisk hjälp. Det är en verksamhet som fordrar specialkunskaper men som inte genererar några höga utlåningssiffror och inte heller alltid högre besöks-siffror, de två variabler som oftast används för att mäta bibliotekens verksamhet.
- 3) Det finns i stort sett inga utprovade utvärderingsmetoder för bibliotek. Regionbibliotek Stockholm konstaterar i en ny rapport, *Mäta och väga*, att man måste använda flera mått och att ett utvecklingsarbete är nödvändigt när det gäller bibliotek och utvärdering/statistik. Personalen svarar exempelvis på kvalificerade frågor, vilket nyligen bekräftades i en studie av Bibliotek Forum Nacka, men detta ger inte utslag i det ersättningsystem som biblioteken i Nacka finansieras med och som nu sprids till fler kommuner.
- 4) Personalen på de offentliga biblioteken har rätt att kritisera verksamheten exempelvis i massmedia. I privata företag gäller andra regler, ofta med krav på absolut lojalitet. I en samhällssituation där dessa frågor är högaktuella och där kraven på öppenhet, transparens och yttrandefrihet framförs med kraft borde detta faktum vara ett viktigt argument för att behålla biblioteken i kommunal drift!

Detta verk är licensierat under Creative Commons Erkännande-Ickekommersiell-Inga bearbetningar 2.5 Sverige licens. För att se en kopia av denna licens, besök <http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/2.5/se/> Verket har publicerats i www.globalarkivet.se.